

På svaneøglejagt 81° nord - gensyn med et 155 mio. år gammelt fossil

Kilen er et aflangt snefrit område på sydsiden af Kronprins Christians Land i Nordgrønland. Billedet er taget fra flyet på vej ind til Station Nord. (Foto: Forfatteren)

Af ph.d. Jesper Milàn, Institut for Geografi og Geologi, Københavns Universitet og Museumsinspektør i Geomuseum Faxe/Østsjællands Museum

På Kronprins Christian Land, i det allernordligste Grønland, blev der i 1998 fundet de forstenede rester af en ca. 155 millioner år gammel Svaneøgle. I 2008 skulle den “genfindes” og efterfølgende skulle det vurderes, om den var værd at grave ud og udstille.

Søndag eftermiddag sidder jeg på et ikke alt for komfortabelt klapsæde bag i kabinen på et lille tomotorers Twin Otter propelfly på vej til Station Nord i Nordgrønland for at undersøge en ca. 150 millioner år gammel svaneøgle, der ligger på Kilen i Kronprins Christians Land. Bag mig i kabinen sidder to klimaforskere fra Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS) samt geologen Claus Heinberg fra Roskilde Universitet. Resten af flyets sæder er taget ud for at gøre plads til udstyr og proviant. Pludselig lyder der et råb bag fra kabinen: “Vi har netop set det første havis”! Ved synet af det tilfrosne hav under mig forstår jeg for alvor, at jeg er på vej til de arktiske

egne (foto øverst). Og for bare ti dage siden havde jeg egentligt planlagt at male terrasse denne weekend.....

Fundet af en svaneøgle

Hele historien begyndte for ti år siden i 1998, da et hold geologer fra Københavns Universitet og Universitetet i Oslo var i Nordgrønland for at lede efter spor fra et kæmpe forhistorisk meteornedslag, som

man netop havde opdaget krateret efter på havbunden i Barentshavet. Krateret var blevet døbt Mjølnerkrateret efter Thors hammer og stammede fra en meteor, der ramte Jorden midt i dinosaurernes storhedstid, på grænsen mellem de to tidsperioder Jura og Kridt for omkring 145 mio. år siden. Ud fra kraterets størrelse anslog man, at meteoren havde været omkring 2 km i diameter, og da meteoren var slået ned i havet, måtte

Flot rekonstruktion af en svaneøgle fra udstillingen på NaturBornholm. Der er fundet adskillige knogler og tænder fra svaneøgler i kystklinerne ved Hasle på Bornholm. (Foto: Forfatteren)

Udsigten op gennem hovedgaden i Longyearbyen der er Svalbards største by. Byen ligger malerisk ud til en fjord lige foran en dyb dal med stejle klippevægge og en gletscher for enden. (Foto: Forfatteren)

Det første skilt, der møder en, når man ankommer til Station Nord, er stationens logo "Ensom men stærk", ensom er i hvert fald ingen overdrivelse. (Foto: Forfatteren)

den have lavet en gigantisk tsunami-bølge, der ville have overskyldet alle nærliggende landområder dengang. På den tid var kontinenternes placering anderledes, og Nordatlanten, der i dag adskiller Norge og Grønland, var endnu ikke åben, så Norge var delvist landfast med Grønland. Øgruppen Svalbard, der i dag ligger isoleret langt ude i Nordatlanten, hang sammen med nordenden af Grønland. På Svalbard havde man tidligere fundet aflejringer, der stammede fra meteornedslaget, og nu skulle andre mulige lokaliteter undersøges. En af de mulige lokaliteter, som geologerne skulle undersøge, var Kilen, der ligger på sydsiden af Kronprins Christian Land i Nordgrønland. Lokaliteten har sit navn efter et aflangt kileformet stykke land, der i modsætning til det meste af det omkringliggende land ikke er dækket af iskappen og tillige er snefrit i sommerhalvåret. Det er forholdsvis nemt at komme til Kilen, idet små fly kan lande på en primitiv landingsbane i området.

Med på turen var en ung geologistuderende, Rikke Bruhn, som nærmest ved et tilfælde en dag bemærkede, at der på en af de sorte skiferflader i fandtes nogle knogler. Efter at have rensat knoglerne, blev det klart, at de udgjorde den forstenede luffe fra en svaneøgler.

Svaneøgler eller plesiosaureer var den dominerende gruppe af krybdyr, der levede i havet, mens dinosaurerne havde deres storhedstid oppe på landjorden. Svaneøglerne var ekstremt tilpassede til livet i havet, deres krop var blevet kort og dråbeformet og deres fire ben var totalt omdannet til kraftige luffer. Svaneøglerne var vidt udbredt på dinosaurernes tid og er kendt overalt på Jorden også i Danmark, blandt andet er der fundet flere knogler og tænder fra dem i kystklinerne ved Hasle på Bornholm (foto nederst på foregående side). Der fandtes to hovedtyper af svaneøgler: Plesiosaureerne der var lange og slanke med en meget lang hals, der endte i et lille hoved. Og den anden type: Pliosaurerne der var meget mere robust byggede og havde en kort kraftig

hals med et stort hoved. Størrelsesmæssigt kunne de blive op mod 20 meter i længden, og netop på det nærliggende Svalbard er der udgravet adskillige eksemplarer af både plesio- og pliosaureer, blandt andet en sand kæmpe, hvor kraniet alene er anslået til at være to meter langt.

Den forstenede luffe var fuldstændig komplet med alle knogler siddende samlet. Den bevarede del af luffen var 80 cm lang, hvilket svarer til et dyr, der har været omkring 7 - 9 meter fra hoved til halespids. At alle knoglerne i et fossil stadig hænger anatomisk korrekt sammen er meget usædvanligt, da store dyr som regel hurtigt bliver spist af ådselædere og knoglerne spredt over et stort areal. Imidlertid vidnede den sorte skifer, som knoglerne blev fundet i, om en død og iltfattig havbund, hvor der ikke har levet nogen dyr, der nedbrød kadaveret, mens det langsomt blev begravet. Der var derfor mulighed for, at resten af dyret også ville være bevaret i de omkringliggende klipper. Næsten alle de bedste fossillokaliteter i verden er resultatet af iltfrie forhold på bunden af enten søer eller havområder. Så hvad der i dag bliver regnet for økologiske katastrofer, er de bedst tænkelige forhold for fremtidige palæontologer.

Udgravning af en svaneøgler var imidlertid ikke en del af ekspeditionens formål, så dyret blev blot registreret og fotograferet, og det egentlige arbejde med at lede efter aflejringer fra Mjølner-nedslaget fortsatte. Imidlertid havde deltagerne på turen stærkt undervurderet pressens interesse i sådan et fund, og da de vendte hjem til København, blev fundet omtalt flittigt i både tv og radio.

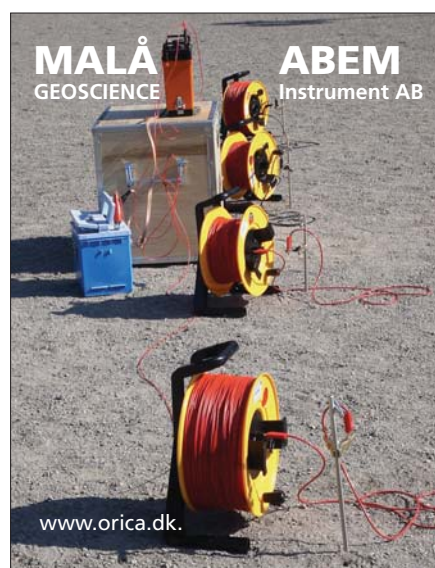
Ekspeditionen planlægges

Nyheden om fundet vakte interesse hos Nils Natorp, den nuværende direktør på GeoCenter Møns Klint, der dengang var i gang med den tidlige planlægningsfase af geologi- og naturcentret. Nu, ti år senere, var GeoCentret en realitet, og Nils Natorp havde besluttet, at det kunne blive et godt scoop for GeoCentret at sende en ekspedition til Kilen

og udgrave hele dyret. Det var så meningen, at dyret skulle fragtes til GeoCenter Møns Klint, hvor præparationen af dyret skulle foregå i et åbent arbejdende værksted som en del af udstillingen.

Men første trin i projektet skulle være at sende en person med udgravningserfaring derop for at genfinde dyret og vurdere, hvor meget der egentligt var bevaret af dyret, og om det var i en stand, så det kunne udgraves. Hvis det var tilfældet, skulle det også anslås, hvor meget mandskab og udstyr det ville kræve at udgrave dyret, og tillige skulle der laves en rapport over tilgængeligheden af lokaliteten og findes en egnet lejrplads til udgravningsholdet, som efter planen skulle derop året efter.

Jeg havde på det tidspunkt fulgt projektet lidt fra sidelinien og havde foreslået GeoCentret, at de skulle sende min norske kollega Jørn Hurum fra Oslo derop. Jørn

Orica Denmark A/S
Tel.: (+45) 43451538

Med sin position 81°36' N er der stort set ikke forskel på nat og dag, og selv ved midnatstid kan man varme sig i solen, der står højt på himlen over statinens kontrolltårn. (Foto: Forfatteren)

Ikke mange planter kan leve så langt mod nord, så den fremherskende vegetation er små mosser og Rensdyrlav, men der var dog enkelte små blomster som denne Purpur Stenbræk. (Foto: Forfatteren)

Hurum har stor erfaring med at lede udgravninger i arktiske egne, da han de sidste par år hver sommer har udgravet svaneøgler fra lignende lokaliteter på Svalbard. Han ville være den helt rette mand til at vurdere, om det kunne lade sig gøre at grave øglen ud, og han var straks med på ideen og klar til at tage af sted, hvis det ikke kolliderede med hans egen udgravning på Svalbard.

Kan du lige tage til Grønland i næste uge?

Pludselig en eftermiddag ringede Nils Natorp fra GeoCentret til mig og sagde, at planerne desværre var ændret noget. Jørn Hurum havde meldt fra i sidste øjeblik, da han ikke ville være i stand til at forlade den udgravning, som han var i gang med på Svalbard i de dage, hvor der ville være adgang til en helikopter i Grønland. Da jeg var den person i Danmark, der nok havde mest erfaring med palæontologiske udgravninger, ville han høre om jeg kunne tænke mig en lille hurtig smuttur til Nordgrønland for at se, om svaneøglen stadig var der. (Jeg havde tilbragt hver sommer de sidste ni år med at udgrave dinosaurer for et museum i Portugal og havde deltaget i adskillige feltarbejder og Udgravninger i Utah i Nordamerika).

Planen var, at jeg skulle flyves til Svalbard og dernæst med en lille propelmaskine ud til Station Nord, der med sin beliggenhed kun 933 kilometer fra Nordpolen er Danmarks absolut nordligste udpost. Derfra gik turen samme eller næste dag videre med en helikopter ud til lokaliteten på Kilen, hvor svaneøglen skulle genfindes. Hvis det lykkedes at finde den igen, skulle det dernæst vurderes, om den var i en stand så det kunne betale sig at udgrave den, og der skulle laves en vurdering af, hvor meget mandskab og udstyr det ville kræve, samt findes en egnet lejrplads til udgravningsholdet. Dernæst skulle turen gå hjem igen hurtigst muligt. Alt i alt en kort smuttur der højst skulle tage en 4-5 dage.

Nu var jeg imidlertid ugen før netop vendt hjem fra en 5-ugers dinosaurudgravning i den Nordamerikanske stat Utah arran-

geret af Naturhistorisk Museum i Los Angeles og havde allermost lyst til at tilbringe noget tid med min kone og vores lille datter på et halvt år. Mildest talt bekymret for reaktionen tog jeg mig sammen og spurgte om jeg lige måtte tage en smuttur til Grønland. Heldigvis var min kone meget forstående over for situationen og kunne godt se, at en chance for at komme til det allernordligste Grønland ikke var noget man skulle lade gå fra sig, og det skulle jo kun vare 4-5 dage, troede jeg på det tidspunkt.

Transport i det arktiske område er imidlertid vanvittigt dyrt og besværligt at arrangere, så for at spare penge skulle jeg følges med forskellige andre hold videnskabsfolk, der alligevel skulle arbejde i samme område. Claus Heinberg fra Roskilde Universitet, der i sin tid var med på den ekspedition, hvor svaneøglen blev fundet, skulle alligevel op til Station Nord i forbindelse med feltarbejde langs Grønlands nordøstkyst. At han skulle med, var en uvurderlig hjælp, idet han vidste, hvor svaneøglen lå og ville være i stand til at finde den igen, samt at han i forbindelse med sit feltarbejde havde en helikopter til sin rådighed. GeoCenter Møns Klint havde fået arrangeret, at de kunne købe sig til helikoptertid hos det projekt. Derudover skulle to klimaforskere fra GEUS flyve sammen

med os derop og sætte nogle vejrstationer på indlandsisen under samme helikoptertur. Helikopteren, vi benyttede, var charteret af Dansk Rumcenter, der placerede måleinstrumenter i Nordgrønland, og efter planen skulle de være færdige med det, når vi kom derop, så vi umiddelbart kunne benytte helikopteren derefter. Flyet, der skulle flyve os fra Svalbard til Station Nord, var planlagt til at returnere til Svalbard eller Island efter få dage og tage mig med.

På vej

Den 6. juli om aftenen mødtes vi i Københavns Lufthavn og fløj til Oslo og derefter videre til Longyearbyen på Svalbard. Vi skulle tilbringe hele lørdagen på Svalbard, og søndag morgen klokken 9 ville vi efter programmet blive hentet af en lille propelmaskine, der skulle flyve os til Station Nord.

Hele lørdagen viste vejret på Svalbard sig fra sin bedste side med høj, klar himmel og en fantastisk udsigt til fjeldene rundt om Longyearbyen (foto øverst til venstre på forrige side). Søndag morgen stod vi tidligt op, pakkede vores udstyr og tog ud til lufthavnen. Da vi ankom til lufthavnen, der kun består af en lille ankomsthale og en landingsbane, kunne vi ikke se vores fly nogen steder, selvom det skulle være ankommet

Vejret i Nordgrønland kan skifte meget pludseligt, og flere dage med regn, tåge og sne forhindrede helikopteren i at flyve og forsinkede ekspeditionen betydeligt. (Foto: Forfatteren)

Den nemmeste vej op til Knut Fjeld var at følge smeltevandsfloderne, da man ellers enten sank i til knæene i dyb blød sne eller dybt blødt mudder. Her kunne vi nøjes med at få våde tæer. (Foto: Forfatteren)

Station Nord set fra toppen af det nærliggende Knut Fjeld. Herfra ser man virkelig, hvor øde og ensomt stationen ligger. (Foto: Forfatteren)

aftenen før. Endnu mere besynderligt blev det, da vi kontaktede kontrollårnet og spurgte om de vidste, hvor vores fly var. De var slet ikke klar over, at der skulle komme et fly efter os, så de kunne ikke hjælpe os. Efter et par forsøg fik vi kontakt til firmaet, vi havde booket flyet hos, og det viste sig, at flyet var blevet forsinket på grund af dårligt vejr og først ville komme om eftermiddagen og hente os. I samme ombæring fik vi at vide, at flyveplanerne var blevet yderligere ændret, så flyet straks efter at have sat os af på Station Nord ville returnere til Island, og først ville komme tilbage til Station Nord mellem den 15. og 18. juli, som var 7 til 10 dage senere, end jeg havde regnet med at komme hjem. Efter nogle svære overvejelser ringede jeg forsigtigt hjem og vejrede stemningen for, hvad der ville ske, hvis jeg først kom hjem 10 dage senere end planlagt. Heldigvis kunne min kone godt forstå situationen og sagde, at jeg skulle tage af sted og ikke snyde mig selv for den oplevelse.

Station Nord

Efter omkring tre timers flyvetur i den lille maskine landede vi tirsdag aften på Station Nord. Stationen viste sig at være noget større, end hvad jeg havde forestillet mig med adskillige barakker med velindrettede værelser, store værkstedsbygninger og et rigtigt kontrollårn med udsigt over den grusbelagte landingsbane. Da vi ankom, fandt jeg også ud af, at det nok var godt, at min hjemtur var blevet forsinket, da helikopteren havde en utæt pakning og ikke kunne flyve, før den havde fået monteret en ny, som piloterne på Twin Otter-maskinen medbragte fra Svalbard. Det havde forsinket Dansk Rumcenters program et par dage, og da vi først kunne benytte helikopteren, når de var færdige med at opsætte deres målestationer (foto øverst til højre på side 11).

Med sin beliggenhed kun 933 fra Nordpolen er Station Nord Danmarks absolut nordligste udpost, og det er virkelig også et øde sted! Stationen blev bygget med amerikansk hjælp i 1952 - 56 som kombineret

vejrstation og landingsbane for militær- og senere civilfly på polarruterne. Amerikanerne trak sig ud af samarbejdet i 1971, og siden 1974 har stationen udelukkende været drevet af det danske forsvar og har året rundt en fast bemanning på fem mand, og dertil kommer der i sommerhalvåret adskillige folk op, der på skiftehold foretager løbende vedligeholdelsesopgaver på basen (foto øverst til venstre på foregående side).

Heldigvis viste det sig, at Station Nord var et hyggeligt om end noget øde sted at vente. Vejret var fint, og der var en fantastisk udsigt over det isdækkede hav og til fjeldene på den anden side af Danmarks Fjorden og til iskappen længere inde i landet. (foto øverst til højre på foregående side). Vi måtte ikke forlade basens område uden tilladelse fra stationslederen, og man skulle være bevæbnet, hvis man gik uden for basen, da der var isbjørne i området. Det var dog heller ikke det store at se rundt om basen, da landskabet mest bestod af sne eller mudder.

De næste par dage gik i fred og ro uden at de store ting skete. Vejret var godt, så Dansk Rumcenter fløj i pendulfart ud og satte deres målestationer op. Netop som det så ud til, at helikopteren ved at blive ledig,

skiftede vejret, og fredag morgen sneede det, og sigbarheden faldt så meget, at helikopteren ikke kunne flyve (foto nederst på forrige side). Det var jo nedslående nyheder for alle parter, Dansk Rumcenter manglede kun et par dages arbejde med deres vejrstationer, og for os betød deres forsinkelse, at vi ville blive yderligere forsinket. Men da der stadig var mindst fire dage, til der ankom et fly, der kunne flyve mig hjem igen, jeg var ikke så bekymret for tidsplanen endnu.

Søndag var det stadig for dårligt vejr til, at helikopteren kunne flyve, så vi besluttede sammen med noget af det faste mandskab på stationen at gå ud til det nærliggende Knuts Fjeld, der var de forstenede rester af et frodigt bryozorev fra Perm-tiden, for ca. 270 millioner år siden. Det var en dejlig tur på omkring 14 kilometer i alt. Terrænet ud til fjeldet var fladt, men meget af området var stadig dækket af tykke lag af vinterens sne, der endnu ikke var smeltet bort, og det var tungt og sjuppet at gå i. Så det viste sig hurtigt at de eneste steder, man kunne gå nogenlunde behageligt, var ude i smeltevandsfloderne (foto øverst til venstre).

Fra toppen af Knuts Fjeld var der en fin udsigt over hele området omkring Station Nord (foto øverst til højre). Fossil-mængden

Klipperne, der udgør Knuts Fjeld, består næsten udelukkende af utroligt velbevarde rester af koraller og bryozoaer (mosdyr), der for 270 millioner år siden dannede et frodigt rev. (Foto: Forfatteren)

Det var lidt af et kunststykke at finde en egnet landingsplads til helikopteren i det ujævne, våde og stenede landskab, hvor svaneøglen lå. Men det lykkedes. (Foto: Forfatteren)

Laget, som svaneøglen blev fundet i, var et karakteristisk tykt lag af sort lagdelt sandsten, der tydeligt trådte frem blandt de omkringliggende klipper. (Foto: Forfatteren)

på Knut Fjeld levede fuldt ud op til forventningerne, idet stort set samtlige klippestykker, man trådte på, var tæt pakket med fossile bryozoa, brachiopoder og koraller. Fossilene var meget velbevarede, idet de under fossiliseringsprocessen var blevet udfyldt med silica og dermed er blevet hårde som flint. Selve klippen, som fossilene lå i, var meget blødere end de silica-imprægnerede fossiler, hvilket gør, at klippen eroderer væk og efterlader fossilene eksponeret tredimensionelt på overfladen af klippestykkerne (foto nederst på foregående side).

Endelig af sted

Mandag var der gode nyheder til alle. Vejret var nu blevet stabilt nok til, at helikopteren turde flyve igen, og Dansk Rumcenter kunne komme af sted for at sætte de sidste af deres målestationer ud. Efter nu at have tilbragt en uge på Station Nord var det jo særdeles gode nyheder. Men helikopteren vendte tilbage. Der havde været dårligt vejr og tæt, lavt skydække på den lokalitet, hvor målestationen skulle sættes op, så det havde været umuligt at lande der. Men det så ud til at vejret var bedre i retning af Kilen, hvor svaneøglen lå, så vi kunne prøve at flyve derud om eftermiddagen. Det var jo gode nyheder, og i al hast fik vi pakket sammen og gjort klar til afgang.

Flyveturen ud til Kilen tog kun omkring et kvarter. Da vi nærmede os Kilen, faldt forhåbningerne drastisk, da der lå et tæt skydække over hele området, og med tætte skyer ville det være umuligt for helikopteren at lande. Heldigvis fandt vi et sted, hvor der var et hul i skydækket, så vi kunne se ned på landskabet, og ved et endnu større held var hullet i skyerne lige over den dal, hvor svaneøglen lå. Her viste Claus Heinberg sin ekspertise og kendskab til landskabet og fik hurtigt dirigeret helikopterpiloten ned på en egnet landingsplads kun få hundrede meter fra svaneøglen (foto øverst til venstre).

Klipperne, som svaneøglen lå i, var en sort, skifret sandsten (foto øverst til højre), der blev aflejret omkring slutningen af Jura

for ca. 150 millioner år siden.

Efter en kort gang fra helikopteren ankom vi til den sorte sandsten, og selvom det var ti år siden, fandt Claus Heinberg hurtigt luffen, der lå blottet på en sandstensflade, præcis som den havde set ud i 1998. Desværre viste det sig ved et nærmere eftersyn, at fossilet slet ikke var i en så god stand som forventet. Set på afstand fremstod knoglerne tydeligt 3-dimensionelle med en lysere farve end den klippe, der omgav dem (foto nedenfor). Uheldigvis viste det sig at være et synsbedrag, for set helt tæt på kunne man se, at knoglerne stort set var eroderet helt væk, og at der kun var en ganske tynd lys hinde af knoglemateriale bevaret i nogle af dem. Det var så at sige kun aftrykket i klipperne, hvor knoglerne havde ligget, der var tilbage, og altså ikke selve knoglerne. Derved var det ikke muligt at udgrave luffen og udstille den som planlagt (foto øverst på næste side). Det kunne ikke afgøres på stedet, hvorvidt knoglerne var blevet erode-

ret væk i den tid, de havde været blottet på sandstensoverfladen, eller om knoglerne var blevet opløst kemisk, mens de lå i klipperne, så der aldrig havde været andet end aftrykket af dem tilbage.

Det var stadig en mulighed, at der var mere af dyret, der var bevaret i den del af klippen, der ikke havde været blottet, og som derved ikke havde været udsat for erosion fra vind og vejr. Men efter at have afrenset en stor del af sandstensoverfladen i flere meter til hver side af luffen var der stadig ikke kommet yderligere knogler til syne, og der var heller ikke tegn på, at nogle knogler fortsatte ind i klippevæggen bag ved luffen. Hvis man så på orienteringen af luffen, lå den også og pegede med spidsen ind mod klippevæggen. Det vil sige, at hvis man antog, at skelettet havde været komplet, pegede den ende af luffen, der sad fast på dyret, ud over klippekanten, og hele dyret ville altså være eroderet væk. I alt blev der fundet aftrykket af den ene luffe og to

Efter få minutters søgen blev "skelettet" fundet, hvor det lå blottet på en sandstensoverflade, præcis som det var blevet forladt ti år tidligere. (Foto: Faezeh M. Nick, GEUS)

ribben (foto nedenfor), og da der ikke var tegn på, at der var flere og bedre bevarede dele af dyret i klippen, ville det ikke være rentabelt at iværksætte en større udgravningsekspedition efter den.

Helt tomhændede kom vi dog ikke hjem, idet Claus Heinberg fandt en masse flotte ammonitter (en gruppe af uddøde blæk-sprutter), han kunne bruge i sit arbejde med at aldersbestemme klipperne i området mere nøjagtigt.

Måske en anden gang?

Desværre blev der ikke nogen udgravningsekspedition ud af denne tur, men ifølge flere danske geologer, der har arbejdet i Grønland, ligger der mange flere og betydeligt bedre bevarede øgler rundt omkring i det nordøstlige Grønland. Så der er nok kandidater til næste kapitel i jagten på den grønlandske svaneøgle.

Anbefalet litteratur

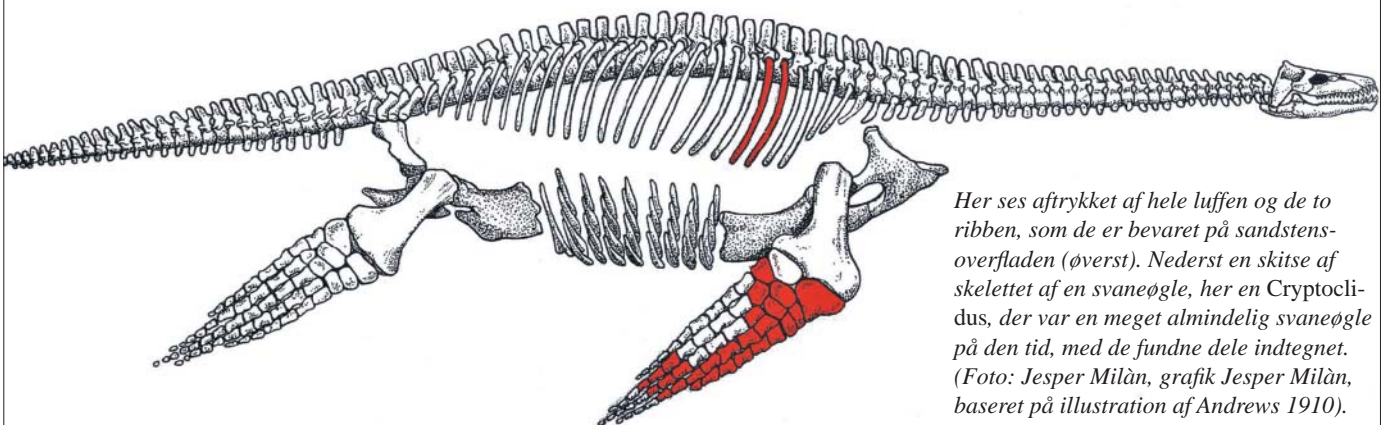
Henriksen, N. 2005. *Grønlands geologiske udvikling*. GEUS, 270 sider.

Ellis, R. 2003. *Sea Dragons – predators of the prehistoric oceans*. University Press of Kansas, 313 sider.

Milàn, J. og Bonde, N. 2001. *Svaneøgler – nye fund på Bornholm*. Varv 2001, nr 4, side 3-8.

Bruhn, R. 1999. *Plesiosaurer og andet godtfolk på Nordgrønland*. Varv 1999, nr 4, side 109-112. ■

Når man ser knoglerne helt tæt på, kan man se, at der stort set intet af knoglerne er bevaret ud over en ganske tynd hvidlig hinde af knoglemateriale, resten er eroderet væk. (Foto: Forfatteren)

Her ses aftrykket af hele luffen og de to ribben, som de er bevaret på sandstensoverfladen (øverst). Nederst en skitse af skelettet af en svaneøgle, her en *Cryptoclidus*, der var en meget almindelig svaneøgle på den tid, med de fundne dele indtegnet. (Foto: Jesper Milàn, grafik Jesper Milàn, baseret på illustration af Andrews 1910).